

УДК 355.35

В.О. Темніков

Академія внутрішніх військ МВС України, Харків

АНАЛІЗ СИСТЕМИ ТЕХНІЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВНУТРІШНІХ ВІЙСЬК МВС УКРАЇНИ

Проведено структурний та функціональний аналіз існуючої системи технічного забезпечення внутрішніх військ МВС України. Розглянуто особливості організації технічного забезпечення в залежності від умов обстановки.

Ключові слова: технічне забезпечення, угруповання військ, технічна обстановка, спеціальна операція.

Вступ

Постановка проблеми. Огляд наукових праць з проблем службово-бойового застосування угруповань ВВ у взаємодії з іншими суб'єктами Сектора безпеки і оборони України [1 – 10] свідчить про певні надбання у розвитку поглядів на форми і способи спеціальних дій оперативного масштабу, які можна вважати базовими у теорії і практиці внутрішніх військ. Водночас значно гірше вирішується питання щодо обґрунтування систем всебічного забезпечення функціонування суб'єктів об'єднаного угруповання, зокрема *системи технічного забезпечення*. Утім, стан технічного забезпечення (ТхЗ) є одним з головних чинників, що визначає боєготовність під час надзвичайних ситуацій регіонального і загальнодержавного рівнів соціально-політичного походження.

Оперативна обстановка може вимагати застосування угруповань ВВ з використанням авіації, бронетанкової, автомобільної та спеціальної техніки, засобів зв'язку, тощо. За таких умов гостро постає питання щодо *спроможності* ВВ на основі власної існуючої системи ТхЗ створити *достатню* систему ТхЗ дій угруповання ВВ.

Задля відповіді на це питання, думається, буде логічним провести *аналіз* існуючої системи ТхЗ внутрішніх військ, що стане необхідною умовою для визначення її *можливостей*. Далі, шляхом порівняння можливостей існуючої системи ТхЗ ВВ та потреб угруповання ВВ в заходах ТхЗ дійти висновку щодо достатності існуючої системи ТхЗ ВВ для створення на її основі системи ТхЗ дій угруповання ВВ.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питанням аналізу та напрямів удосконалення існуючих складних організаційно-технічних систем (до яких безперечно відноситься й система технічного забезпечення) приділяється значна увага. Найбільш докладно зазначені питання розглядаються в наукових працях [11 – 13], але в них не враховані особливості забезпечення оперативного застосування угруповань ВВ у разі надзвичайних подій різного походження. В [14] розглянуті проблеми тилового забезпечення

угруповань за умова їхнього оперативного застосування, але питання організації технічного забезпечення дій угруповання не досліджувалися.

Мета статті полягає в аналізі існуючої системи технічного забезпечення ВВ МВС України та отриманні вихідних даних для визначення її можливостей в умовах оперативного застосування угруповань військ.

Виклад основного матеріалу

Під *системою технічного забезпечення ВВ та їх дій* будемо розуміти структуровану сукупність органів управління, сил, засобів технічного забезпечення та взаємозв'язків між ними, які функціонують за єдиним замислом з метою підтримання встановленого рівня бойової готовності по наявності в строю готового до застосування озброєння, військової та спеціальної техніки, боєприпасів та військово-технічного майна шляхом організації та здійснення відповідних заходів технічного забезпечення.

Очевидно, що для визначення достатності системи технічного забезпечення ВВ та їх дій виникає необхідність у проведенні аналізу її компонентів, вважаючи такими *структуру СТхЗ; органи управління, сили та засоби ТхЗ; завдання ТхЗ; а також порядок організації виконання відповідних заходів ТхЗ* (рис. 1).

Виходячи з посилки, що технічне забезпечення є *видом* матеріально-технічного забезпечення, слід відокремлювати систему технічного забезпечення ВВ *в цілому* та систему технічного забезпечення *дій* угруповань (з'єднань, військових частин, підрозділів) військ. Такий поділ буде логічним з огляду на масштаби виконання завдань ТхЗ, якщо вважати Головне управління внутрішніх військ (далі: ГУВВ) оперативним рівнем управління, Управління територіального командування (далі: УТрК) – оперативно-тактичним рівнем, а управління з'єднань та частин – тактичним (військовим).

В умовах, що пов'язані з надзвичайними подіями різного походження, крім аналізу компонентів системи слід враховувати вплив *зовнішніх та внутрішніх* чинників, роль яких істотною мірою зростатиме.

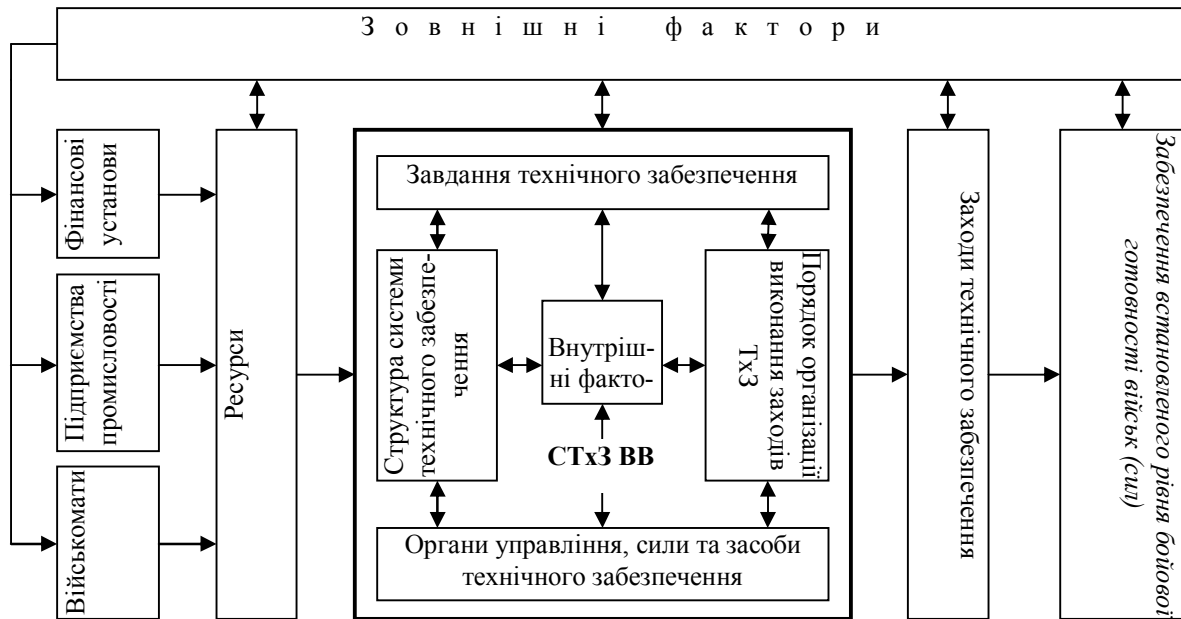

Рис. 1. Принципова схема функціонування системи технічного забезпечення ВВ та їх дій

Аналіз компонентів системи технічного забезпечення ВВ та їх дій доцільно розпочати зі структури органів управління ТхЗ (рис. 2), які в залежності від рівня управління будуть умовно поділятися на оперативний, оперативно-тактичний та військовий рівні.

Під *органами управління* технічним забезпеченням (будь якої ланки управління) будемо розуміти сукупність посадових осіб, які безпосередньо здійснюють керівництво технічним забезпеченням у відповідності зі своїми функціональними обов'язками.

Процес управління технічним забезпеченням в загальному випадку можна розглядати як систему, яка містить органи та об'єкти управління, з притаманними їм принципами та способами дій, а також інформаційними потоками прямого та зворотного зв'язку.

Основна *мета діяльності* органів управління ТхЗ полягає у досягненні максимальної ефективності використання наявних сил та засобів ТхЗ; підтриманні на встановленому рівні, а також відновленні боєздатності угруповань (з'єднань, частин та підрозділів) шляхом виконання комплексу відповідних заходів ТхЗ.

Наступним компонентом системи технічного забезпечення ВВ та їх дій, який підлягає аналізу є сили та засоби ТхЗ.

Сили та засоби ТхЗ – розширене найменування органів технічного забезпечення, яке містить особовий склад, техніку та обладнання, ремонтні та евакуаційні засоби.

В свою чергу *органи технічного забезпечення* – узагальнене найменування підрозділів ТхЗ, складів озброєння (боєприпасів), військово-технічного майна служб ТхЗ.

Призначення зазначених сил та засобів полягає у своєчасному та якісному технічному забезпеченні повсякденної та службово-бойової діяльності військ, а також окремих дій угруповань (з'єднань, частин, підрозділів) за різних умов оперативної обстановки.

По аналогії з органами управління, сили та засоби технічного забезпечення за належністю до рівнів управління та масштабами виконання покладених завдань можна умовно поділити на оперативний, оперативно-тактичний та тактичний (військовий) рівні.

Традиційно, основними *завданнями* технічного забезпечення прийнято вважати наступні:

- визначення потреби військ в ОВСТ, боєприпасах, ВТМ;
- раціональний розподіл (ешелонування) цих матеріально-технічних засобів;
- розподіл відпущених на операцію ресурсів боєприпасів, ОВСТ по завданнях;
- прогнозування стану ОВСТ, можливої величини відносних втрат на кінець доби операції;
- своєчасне забезпечення необхідною кількістю ОВСТ, боєприпасів, ВТМ;
- своєчасне приведення їх у встановлений ступень готовності;
- технічна підготовка особового складу, який залучається до експлуатації МТЗ;
- спеціальна підготовка особового складу підрозділів технічного забезпечення;
- створення необхідної величини резерву ОВСТ, боєприпасів, ВТМ та організація їхнього раціонального використання;

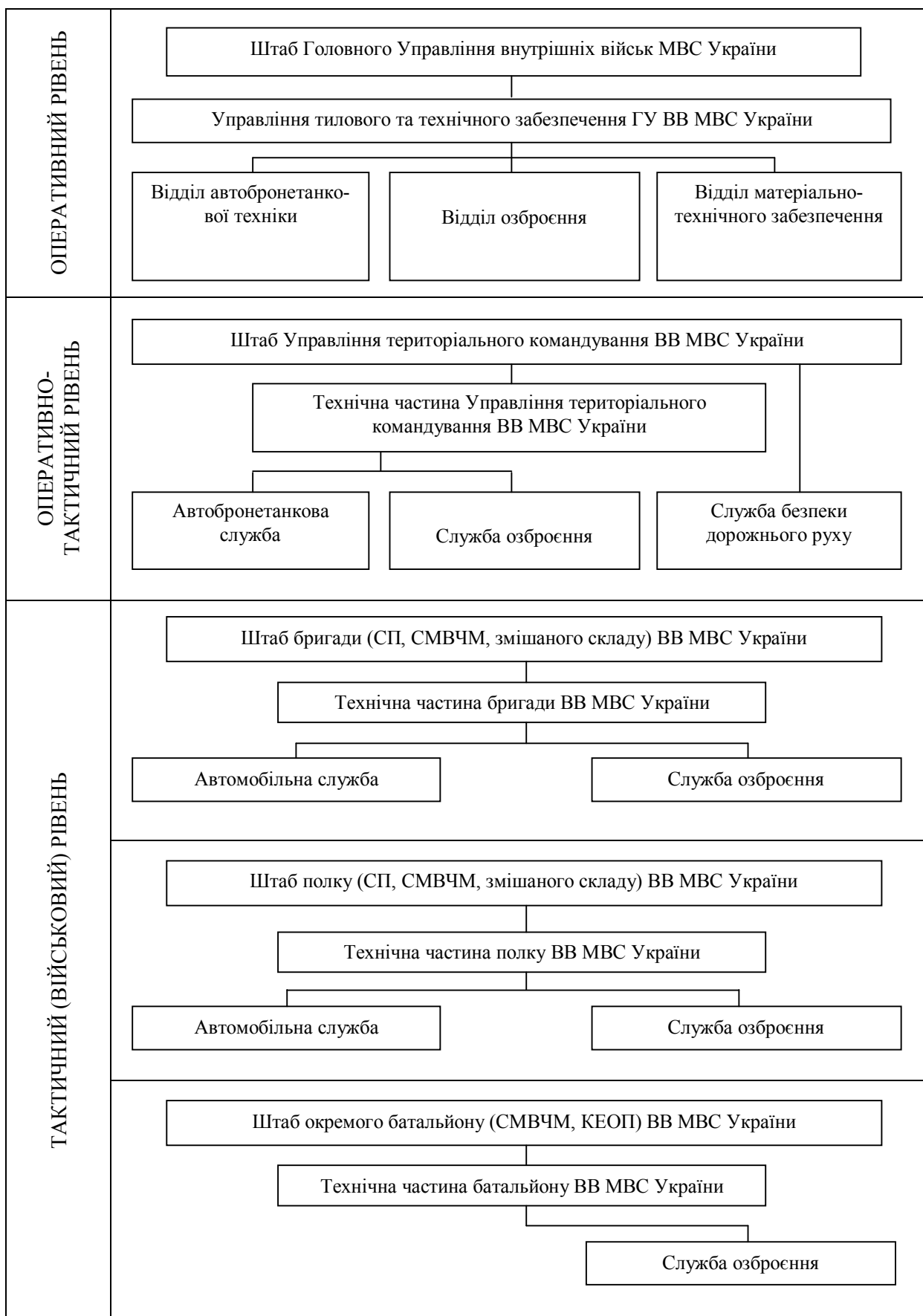

Рис. 2. Структура органів управління технічним забезпеченням ВВ МВС України

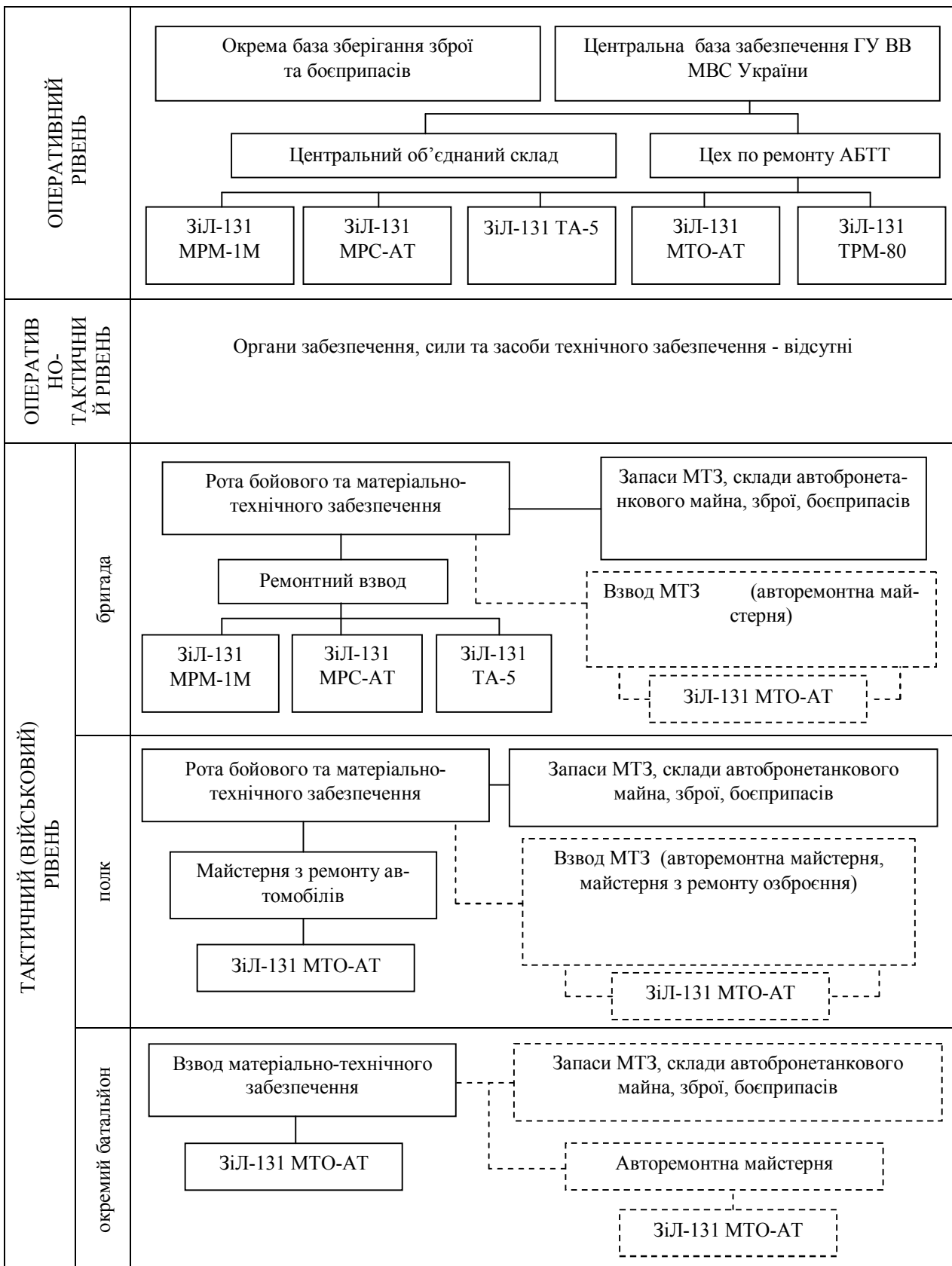

Рис. 3. Структура сил та засобів технічного забезпечення ВВ МВС України

- підготовка до використання сил та засобів ТхЗ для роботи в польових умовах, в тому числі організація їхнього захисту, охорони та оборони;
- своєчасне відновлення боєздатності ОБСТ,

- ВТМ, пошкоджених в ході бойових дій;
- своєчасне поповнення МТЗ замість витрачених і втрачених в ході бойових дій;
- забезпечення безпечної експлуатації ОБСТ;

- підготовка системи управління технічним забезпеченням і управління цим видом забезпечення;
- документальний і оперативний облік ОВСТ.

Для вирішення перелічених завдань та досягнення мети технічного забезпечення здійснюються відповідні заходи (рис. 4).

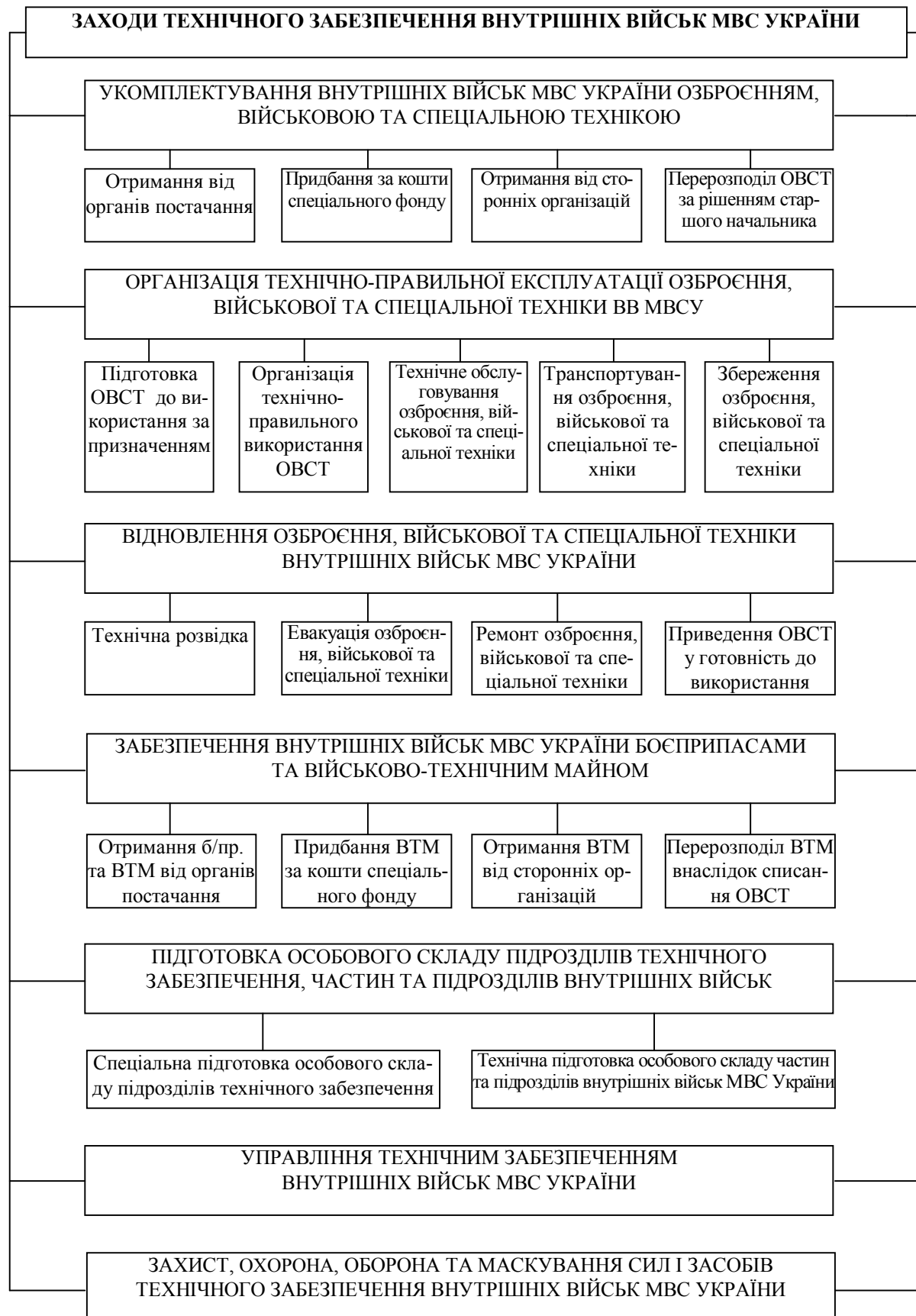

Рис. 4. Заходи технічного забезпечення внутрішніх військ МВС України

Зміст, обсяг та порядок здійснення заходів технічного забезпечення залежать від умов оперативної обстановки, характеру дій угруповань (з'єднань, частин, підрозділів) під час виконання службово-бойових завдань, їхньої укомплектованості, стану озброєння, військової та спеціальної техніки; забезпеченості боеприпасами, засобами індивідуального бронезахисту та активної оборони, військово-технічним майном; наявності часу; стану та можливостей підрозділів технічного забезпечення, а також рівня технічної та спеціальної підготовки особового складу.

Наступним системоутворюючим компонентом системи ТхЗ військ та їх дій є *організація заходів* технічного забезпечення. Під організацією заходів технічного забезпечення будемо розуміти діяльність командира, штабу, технічної частини, начальників служб з прийняття рішення, постановки завдань, віддачі вказівок з технічного забезпечення, його

планування, виділення необхідних сил та засобів, організації взаємодії, контролю та практичної роботи у військах, а також зазначення термінів закінчення заходу та способу зв'язку.

З проведеного аналізу можна дійти висновку, що в залежності від умов обстановки перелік заходів технічного забезпечення лишається незмінним (табл. 1). Утім організація заходів, що повинні забезпечувати виконання відповідних завдань, за різних умов технічної обстановки будуть мати різний зміст, що обумовлено специфікою впливу на систему ТхЗ зовнішніх та внутрішніх факторів.

Відповідно способи, прийоми, оперативно-технічні нормативи щодо ефективного застосування сил та засобів технічного забезпечення для різних умов оперативної обстановки мають бути регламентовані апробованою нормативною базою, методичною літературою, якої у внутрішніх військах наразі бракує.

Таблиця 1

Особливості технічного забезпечення ВВ МВС України та їх дій в залежності від умов обстановки

Заходи технічного забезпечення	Технічне забезпечення діяльності з'єднань, частин та підрозділів ВВ у звичайних умовах	Технічне забезпечення службово-бойової діяльності угруповання ВВ за умов оперативного застосування	Технічне забезпечення бойової діяльності ВВ в особливий період
1	2	3	4
Укомплектування з'єднань, частин та підрозділів озброєнням, військовою та спеціальною технікою (ОВСТ)	За рахунок перерозподілу ОВСТ серед частин та підрозділів, нерегулярних закупівель (позабюджетні кошти)	За рахунок ОВСТ частин та підрозділів УТрК, в першу чергу новими та тими, що мають найбільший ресурс	За рахунок надходження техніки загальногосподарського призначення з господарства України, відновлення ОВСТ, що вийшли з ладу
Організація технічно-правильної експлуатації озброєння, військової та спеціальної техніки	Використання невеликої кількості техніки обмеженої номенклатури (переважно легкових, автобусів та вантажних автомобілів загальногосподарського призначення)	Використання ОВСТ переважно у жорстких, несприятливих умовах, у відриві від пунктів постійної дислокації (можливий вихід техніки з ладу внаслідок бойових пошкоджень)	Використання максимальної кількості наявного ОВСТ, перевитрата ресурсів, недостатня кількість ЗіП, низька якість експлуатаційних матеріалів
Відновлення озброєння, військової та спеціальної техніки	Переважно за рахунок позабюджетного фінансування з використанням місцевої виробничої та промислової бази (СТО, АТП)	На пунктах збірних пунктах пошкодженої техніки з використанням рухомих засобів ремонту (можливе додаткове залучення зведених ремонтних підрозділів частин УТрК)	В існуючій мережі ремонтно-відновлюваних органів МО України з максимальним використанням місцевої промислової бази та залученням наявних рухомих засобів ремонту
Забезпечення боеприпасами, запасними частинами, інструментом, приладами, експлуатаційними матеріалами та військово-технічним майном служб технічного забезпечення	Придбання запасних частин в торгівельній мережі за рахунок бюджетних та позабюджетних коштів в залежності від потреб конкретної військової частини, централізоване забезпечення б/пр	За рахунок існуючих запасів боеприпасів, ЗіП та ВТМ частин УТрК, за потреби - централізоване забезпечення боеприпасами та експлуатаційними матеріалами	За рахунок використання наявних запасів та запасів б/пр, ЗіП та ВТМ об'єднаних центрів МТЗ МО України за територіальним принципом

Закінчення табл. 1

1	2	3	4
Підготовка особового складу підрозділів технічного забезпечення та фахівців-ремонтників	Здійснення планової технічної та спеціальної підготовки особового складу з урахуванням можливої потреби у фахівців на випадок дій в умовах НО (НС) та в особливий період	За наявності часу (в перервах між участю у забезпеченні виконання службово-бойових завдань) у мінімально потрібному обсязі	В системі бойової та спеціальної підготовки частин та підрозділів МО України
Управління технічним забезпеченням	В єдиній системі управління внутрішніх військ МВС України	В системі управління угруповання ВОРез з тилового пункту управління при оперативному штабі	В єдиній системі управління МО України
Захист, охорона та оборона сил і засобів технічного забезпечення	Не організується	Організується із залученням особового складу підрозділів технічного забезпечення та водіїв	Організується із залученням особового складу підрозділів технічного забезпечення та водіїв

Наступним етапом аналізу системи технічного забезпечення є її *функціональний* аналіз.

Складність виконання завдань технічного забезпечення службово-бойових (бойових) та спеціальних дій внутрішніх військ обумовлена багатогранністю, різноплановістю, об'ємністю процесів

технічного забезпечення, що потребує розгляду зазначених процесів з наукової точки зору.

Спираючись на системний підхід, існуючу систему технічного забезпечення ВВ доцільно розглядати у вигляді ряду підсистем (рис. 5).

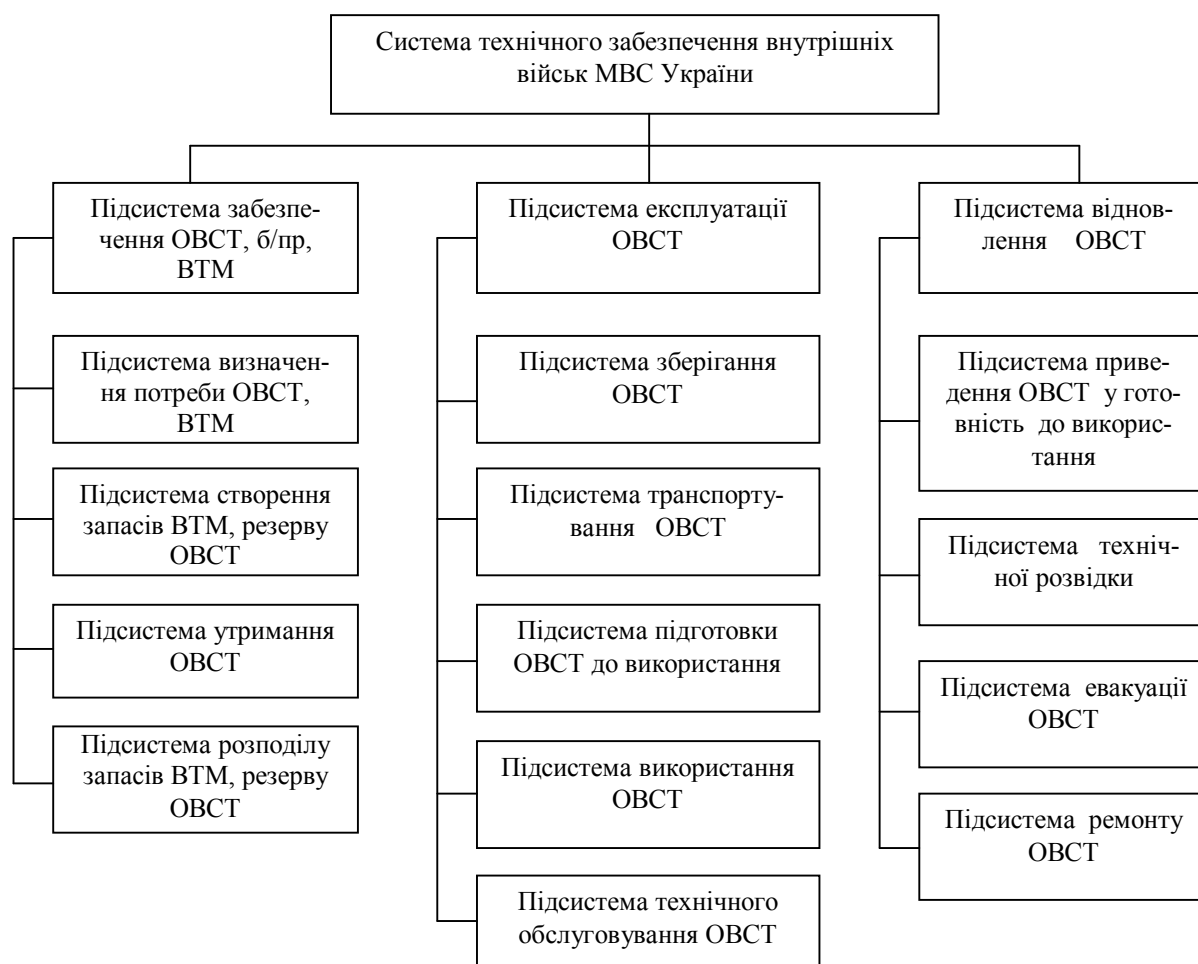

Рис. 5. Функціональні складові системи технічного забезпечення ВВ МВС України

Підсистема забезпечення (укомплектування, доукомплектування) з'єднань, частин, підрозділів озброєнням, військовою, спеціальною технікою, боєприпасами та військово-технічним майном є однією з важливих умов підтримання високого рівня їхньої бойової готовності та боєздатності. Основними джерелами забезпечення внутрішніх військ технікою, боєприпасами та майном номенклатури служб ТхЗ є:

- централізовані поставки з підприємств промисловості, баз, арсеналів, складів (переважно для зброї, боєприпасів, засобів індивідуального бронезахисту та активної оборони, а також майна номенклатури служби артилерійського озброєння);

- отримання ОВСТ та ВТМ, які були відновлені органами технічного забезпечення (з огляду на можливість ремонтних органів значення цього джерела забезпечення значно зменшується);

- перерозподіл ОВСТ та ВТМ всередині з'єднань, частин та підрозділів (наявність до 10% позаштатного ОВСТ дають змогу оцінювати дане джерело забезпечення як перспективне);

- придбання техніки та майна у торговельній мережі за рахунок коштів спеціального фонду (найбільш розповсюджене джерело забезпечення, але має обмежену номенклатуру МТЗ).

Підсистема експлуатації ОВСТ як стадія життєвого циклу зразка ОВСТ являє собою сукупність етапів введення в експлуатацію, приведення у встановлений ступень готовності до використання, підтримання у встановленому ступені готовності до використання, використання за призначенням, зберігання та транспортування.

Підсистема відновлення ОВСТ організується та здійснюється з метою підтримання встановленого рівня боєздатності підрозділів за наявністю в строю технічно-справного, готового до застосування ОВСТ. Відновлення є основним джерелом поповнення втрат ОВСТ безпосередньо під час бойових (спеціальних) дій та полягає у виконанні комплексу організаційно-технічних заходів (робіт), спрямованих на приведення зразків ОВСТ, які вийшли з ладу, у готовність до використання з поверненням їх до строю.

Внутрішні війська взагалі не мають власних сил та засобів оперативно-тактичного рівня, а можливості Цеху з ремонту автомобільної та бронетанкової техніки Центральної бази забезпечення ГУВВ МВСУ не дають підстав стверджувати про достатність підсистеми відновлення озброєння та техніки щодо забезпечення потреб внутрішніх військ. Тому за умов оперативного застосування, командування внутрішніх військ має враховувати наявність та можливості сил та засобів для виконання таких заходів технічного забезпечення дій угруповання як технічна розвідка, евакуація пошкодженої техніки до

місць проведення відновлювальних робіт і, власне, проведення цих робіт, а також порядок і способи виконання цих заходів. До того ж бойовий досвід федеральних військ у першій Чеченській компанії свідчить, що близько 85% пошкодженої техніки було відновлено силами та засобами технічного забезпечення військового рівня [15].

Отже під час оперативного застосування угруповань військ саме підсистема відновлення буде впливати на рівень боєздатності та боєготовності з'єднань, частин та підрозділів військ в технічному відношенні. Основою успішного виконання заходів з відновлення ОВСТ будуть ремонтні органи. Під час дій за межами ППД значно зростає роль рухомих засобів ремонту всіх ланок.

Висновки

1. Існуюча система технічного забезпечення внутрішніх військ орієнтована на забезпечення службово-бойової діяльності у звичайних умовах. Основними причинами цього є:

- недостатня кількість рухомих засобів ремонту ОВСТ;

- неможливість організації ведення технічної розвідки;

- відсутність штатних евакуаційних засобів;

- відсутність необхідних запасів ВТМ номенклатури служб ТхЗ;

- організація здійснення заходів ТхЗ без врахування особливостей оперативного застосування угруповання.

2. Недостатні ремонтні можливості органу ТхЗ оперативно-тактичного рівня, повна відсутність сил та засобів ТхЗ оперативно-тактичного рівня, а також децентралізація підсистеми забезпечення внутрішніх військ матеріально-технічними засобами змушує командирів і начальників всіх рівнів шукати альтернативні джерела для забезпечення потреб у заходах ТхЗ, що не може бути прийнятним в умовах оперативного застосування угруповань військ.

3. Особливості організації технічного забезпечення дій угруповань залежатимуть від специфіки технічної обстановки, що потребує розроблення способів, прийомів, оперативно-технічних нормативів щодо ефективного застосування сил та засобів ТхЗ, які мають бути регламентовані апробованою нормативною базою та методичною літературою, якої у внутрішніх військах наразі бракує.

Список літератури

1. Довбня В.В. Місце і роль внутрішніх військ МВС України при введенні особливих правових режимів / В.В. Довбня // *Честь і закон*. – 2006. – № 2. – С. 4-8.

2. Кириченко І. О. Методологічні основи теорії оперативного застосування внутрішніх військ / І.О. Кириченко, С.Т. Полторак // *Честь і закон*. – 2004. – № 3. – С. 3-8.

3. Кривенко О.В. Адміністративно-правове регулювання завдань внутрішніх військ МВС України та їх місце

у секторі безпеки і оборони держави / О.В. Кривенко // *Честь і закон*. – 2010. – № 2. – С. 4-11.

4. Сутюшев Т.А. Принципи стратегії внутрішньої безпеки держави та оперативно-тактичні концепції застосування сил і засобів у внутрішньому збройному конфлікті / Т.А. Сутюшев // *Честь і закон*. – 2008. – № 2. – С. 3-6.

5. Шмаков О.М. Словник офіцера внутрішніх військ з воєнно-наукових питань / О.М. Шмаков. – 5-те вид. – Х.: Акад. ВВ МВС України, 2009. – 517 с.

6. Шмаков О.М. Напрямки розвитку внутрішніх військ МВС України / О.М. Шмаков, О.В. Лавніченко // *Честь і закон*. – 2006. – № 3. – С. 3-10.

7. Шмаков О.М. Призначення і статус новостворюваної структури на базі внутрішніх військ МВС України / О.М. Шмаков // *Честь і закон*. – 2008. – № 1. – С. 3-11.

8. Шмаков О.М. Методологічні підходи до розроблення основ підготовки і застосування внутрішніх військ МВС України (Оперативне застосування внутрішніх військ) / О.М. Шмаков // *Честь і закон*. – 2010. – № 1. – С. 4-7.

9. Шмаков О.М. Роль внутрішніх військ у збройному конфлікті / О.М. Шмаков, Г.М. Мірошніченко // *Честь і закон*. – 2010. – № 1. – С. 17-20.

10. Шмаков О.М. Критерій складності оперативної обстановки у сфері забезпечення громадської безпеки для оперативної ланки сил охорони правопорядку / О.М. Шмаков // *Честь і закон*. – 2007. – № 4. – С. 4-8.

11. Романченко І.С. Погляди на розвиток системи матеріально-технічного забезпечення Збройних Сил України / І.С. Романченко, В.О. Шуєнкін // *Наука і оборона*. – 2007. – № 4. – С. 22-27.

12. Кивлюк В.С. Погляди на формування та функціонування системи матеріально-технічного забезпечення Збройних Сил України / В.С. Кивлюк // *Наука і оборона*. – 2006. – № 2. – С. 22-25.

13. Хазанович О.І. Система матеріально-технічного забезпечення: ретроспектива розвитку та напрями удосконалення / О.І. Хазанович // *Наука і оборона*. – 2007. – № 1. – С. 53-57.

14. Ролін І. \Ф. Аналіз системи тилового забезпечення внутрішніх військ МВС України / І. \Ф. Ролін, І. \Є. Морозов // *Честь і закон*. – 2011. – № 2. – С. 75-82.

15. Свищев А. Опыт создания и становления технического обеспечения внутренних войск / А. Свищев // *На боевом посту*. – 2006. – № 3. – С. 46-61.

Надійшла до редколегії 11.05.2012

Рецензент: д-р військ. наук, проф. Г.А. Дробаха, Академія внутрішніх військ МВС України, Харків.

АНАЛИЗ СИСТЕМЫ ТЕХНИЧЕСКОГО ОБЕСПЕЧЕНИЯ ВНУТРЕННИХ ВОЙСК МВД

В.А. Темников

Проведен структурный и функциональный анализ существующей системы технического обеспечения внутренних войск МВД Украины. Рассмотрены особенности организации технического обеспечения в зависимости от условий обстановки.

Ключевые слова: техническое обеспечение, группировка войск, техническая обстановка, специальная операция.

THE ANALYSIS OF THE TECHNICAL LOGISTICS SYSTEM OF THE INTERIAL TROOPS OF THE MIA OF UKRAINE

V.O. Temnikov

The structural and functional analysis of the existent system of the technical logistics system of the Interior Troops of the MIA of Ukraine is conducted. The features of organization of the technical logistics system are considered depending on the terms of situation.

Keywords: technical logistics system, Interior Troops grouping, technical situation, special operation.